

VRAAG 2

DATUM: 11-09-2009

RESULTATEN

info@pleegzorgpanel.nl

Resultaten van vraag 2, Landelijk Pleegzorg Panel

Inleiding

De tweede vraag die voorgelegd is aan het Landelijk Pleegzorg Panel had als onderwerp de relaties in pleegzorg en stond uit van 24 mei tot 1 juli 2009.

Binnen pleegzorg werken mensen met zeer verschillende achtergronden, taken en belangen met elkaar samen. Professionals werken (ondersteund door weer andere professionals) samen met cliënten en vrijwilligers. Al deze mensen gaan met elkaar om, gaan relaties aan.

Door middel van deze vraag 2 willen we graag meer te weten komen over de relaties in pleegzorg.

Opzet

In vraag 2 hebben we ons beperkt tot vragen m.b.t. de relatie die de panelleden hebben met ouders van pleegkinderen, pleegkinderen, pleegouders, eigen kinderen van pleegouders, pleegzorgwerkers en (gezins)voogden/casemanagers van Bureau Jeugdzorg.

D.m.v. 23 vragen zijn vier verschillende aspecten van de relaties ondervraagd.

Het ging daarbij om:

- hoe belangrijk is een relatie voor een pleegzorgplaatsing
- wat is de invloed van een relatie op de plaatsing (groot of klein)
- welk effect heeft een relatie op de plaatsing (positief of negatief)
- wat is de kwaliteit van de relatie

Bij het formuleren van de vragen is er voor gekozen om de genoemde diversiteit van de panelleden niet als uitgangspunt te nemen maar om (in lijn met de basisgedachte achter het panel) de panelleden te zien als één grote, diverse, groep van mensen die betrokken zijn bij pleegzorg. In die betrokkenheid vormen ze een eenheid. En het is die eenheid die we willen benadrukken, niet de verschillen, want dat zou bijvoorbeeld hebben geleid tot aparte vragenlijsten voor ouders, pleegouders, pleegzorgwerkers, etc. Deze keuze heeft wel consequenties voor de formulering van sommige vragen, waardoor bepaalde vragen voor sommige kerngroepen onlogisch over kunnen komen.

Belangrijkste conclusies:

- **De resultaten laten zien dat het in pleegzorg vaak niet lukt de relatie een positief effect te laten hebben op de pleegzorgplaatsing (43% positief, 42% wisselend).** Dit komt niet vanwege de slechte kwaliteit van de relaties. Deze is namelijk in verhouding goed te noemen (73% goed tot zeer goed, 23% wisselend, 2% niet goed).
- **Investeren in de kwaliteit van de relaties heeft een positieve uitwerking op de pleegzorgplaatsingen.** Er is in de resultaten een duidelijk verband waarneembaar tussen het belang dat men hecht aan de relaties en de kwaliteit van en de invloed en het effect op een plaatsing. Hoe groter het belang, hoe beter de kwaliteit, hoe groter de invloed en positiever het effect.
- **Het inzicht dat een relatie van groot belang of noodzakelijk is voor het welslagen van een pleegzorgplaatsing draagt er in belangrijke mate toe bij om in een duurzame kwalitatieve relatie te willen investeren.**

Resultaten

Aantallen

In totaal hebben 62 panelleden de vragenlijst ingevuld. Hierbij waren 49 pleegouders (79%) en 5 pleegzorgwerkers (8%). De overige 8 respondenten waren professioneel betrokkenen, eigen kind van pleegouders of ouder van een pleegkind.

Niet alle respondenten onderhouden met alle (andere) kerngroepen een relatie. Het gemiddeld aantal relaties van de respondenten met de kerngroepen is 4,2. Voor de pleegzorgwerkers was dat 5 relaties per persoon (maximaal) en voor de pleegouders was dat 4,4 relaties per persoon. Het gemiddelde wordt door de "overigen" omlaag gebracht omdat zij duidelijk minder relaties hadden.

Antwoorden per type vraag

Ten aanzien van het belang van relaties in pleegzorg

Over het algemeen worden de meeste relaties door de respondenten als erg belangrijk ervaren. 57% van de benoemde relaties wordt als belangrijk en 32% als noodzakelijk ervaren voor de pleegzorgplaatsing. 11% wordt als onbelangrijk ervaren. Dat is toch altijd nog 1 op de 9 relaties. Opvallend is dat er vaker gekozen wordt voor 'belangrijk' dan voor 'noodzakelijk' (zie tabel 1 en voor meer details bijlage 1 B). De reden dat men vaker kiest voor "belangrijk" in plaats van "noodzakelijk" kan niet worden afgeleid uit de gegevens.

Tabel 1

Het belang van relaties in pleegzorg			
Betreft de relatie van de respondenten met:	Noodzakelijk	Belangrijk	onbelangrijk
Ouders van pleegkinderen	17%	74%	9%
Pleegkinderen	44%	53%	5%
Pleegouders	62,5%	13%	25%
Eigen kinderen van pleegouders	42%	44%	17%
Pleegzorgwerkers	30%	61%	11%
(Gezins)voogd/casemanager	25%	62%	13%
Totaal	32%	57%	11%

Ten aanzien van de kwaliteit van de relaties

73% van de relaties wordt als "doorgaans goed" tot "zeer goed" aangeduid. 23% wordt ervaren als wisselend en slechts in 2% van de gevallen is er sprake van een slechte relatie. Dat klinkt mooi. Wanneer we echter inzoomen en kijken naar de kwaliteit van de relaties die de pleegouders hebben met 'hun' (gezins)voogden/casemanagers Bureau Jeugdzorg liggen de verhoudingen anders. 56% van de relaties is goed tot zeer goed. 35% van de relaties worden wisselend en 9% wordt niet goed genoemd (zie bijlage 1 C). Opvallend is verder dat er een behoorlijk groot verschil is tussen kwaliteit van de relaties die de respondenten hebben met pleegzorgwerkers en die met (gezins)voogden/casemanagers (zie tabel 2 en voor meer details bijlage 1 C).

Tabel 2

Kwaliteit van de relaties in pleegzorg			
Betreft de relatie van de respondenten met:	Goed/ Zeer goed	Wisselend	Niet Goed
Ouders van pleegkinderen	64%	34%	2%
Pleegkinderen	81%	17%	0%
Pleegouders	88%	0%	0%
Eigen kinderen van pleegouders	78%	11%	0%
Pleegzorgwerkers	78%	20%	2%
(Gezins)voogd/casemanager	60%	31%	8%
Totaal	73%	23%	2%

Ten aanzien van de invloed die de verschillende relaties hebben op de plaatsing

Bij 70% van de relaties wordt aangegeven dat de invloed op de plaatsing groot is. In 21% is de invloed klein en in 8% is er geen sprake van invloed. In tabel 3 (en voor meer details bijlage 1 D) is de verdeling te zien t.a.v. de verschillende groepen. Opvallend is dat de invloed van ouders, kinderen van pleegouders, pleegzorgwerkers en voogden/casemanagers op de

pleegzorgplaatsing ongeveer even groot is. De invloed van pleegkinderen wordt als het grootst gezien.

Tabel 3

Invloed van relaties in pleegzorg			
Betreft de relatie van de respondenten met:	Groot	Klein	Geen invloed
Ouders van pleegkinderen	59%	26%	13%
Pleegkinderen	88%	7%	0%
Pleegouders	75%	13%	12%
Eigen kinderen van pleegouders	72%	25%	8%
Pleegzorgwerkers	67%	26%	7%
(Gezins)voogd/casemanager	62%	26%	9%
Totaal	70%	21%	8%

Ten aanzien van het effect van de verschillende relaties op de pleegzorgplaatsing

Het percentage van de relaties die een positief effect hebben op de plaatsing is ongeveer even groot als het aantal dat een wisselend effect heeft (resp. 43% en 42%). Het aantal keren dat een relatie geen effect heeft is echter niet onaanzienlijk met 11%. In 3% van de gevallen heeft de relatie een negatief effect. De resultaten laten een groot verschil zien in de mate waarin de verschillende groepen bijdragen aan een bepaald effect. Het effect van de relatie met de pleegouders wordt beduidend positiever benoemd dan de relaties met ouders van pleegkinderen en voogden/casemanagers (zie tabel 4 en voor meer details bijlage 1 E).

Uit de verwerkte resultaten blijkt verder dat wanneer het effect van de relatie als positief wordt ervaren, de kwaliteit van de relatie als goed tot zeer goed wordt ervaren. Is het effect wisselend dan wordt ook de kwaliteit vaker als wisselend ervaren. Wanneer effect én kwaliteit van de relatie als wisselend worden ervaren zal dat de pleegzorgplaatsing onvoorspelbaar maken voor betrokkenen. In bijlage 2 worden deze relaties duidelijk gepresenteerd.

Tabel 4

Effect van relaties in pleegzorg				
Betreft de relatie van de respondenten met:	Positief	Wisselend	Negatief	Geen effect
Ouders van pleegkinderen	34%	45%	9%	11%
Pleegouders	88%	12%	0%	0%
Eigen kinderen van pleegouders	56%	31%	0%	13%
Pleegzorgwerkers	50%	35%	0%	13%
(Gezins)voogd/casemanager	32%	58%	4%	8%
Totaal	43%	42%	3%	11%

Conclusies

Ronduit zorgelijk zijn wat ons betreft de resultaten m.b.t. het effect van de relaties op de pleegzorgplaatsing. Minder dan de helft van de relaties heeft een duidelijk positief effect op de pleegzorgplaatsing. Daarbij moeten we bedenken dat de meeste relaties juist worden aangegaan om een positieve bijdrage te leveren aan een pleegzorgplaatsing. Hier blijkt nog een wereld te winnen en dit kan als een grote uitdaging worden gezien. Misschien kun je zelfs stellen: Verbeteren van pleegzorg is het verbeteren van het effect van de relaties.

Uit de verwerkte resultaten blijkt dat er een causaal verband bestaat tussen het belang dat men toeschrijft aan een bepaalde relatie en de kwaliteit, de invloed en het effect (zie bijlage 2). Hoe groter het belang dat men hecht aan een relatie, hoe beter de kwaliteit van de relatie overwegend is, zo blijkt uit de verschillende percentages. Blijkbaar is de inzet voor een goede relatie groter, naarmate het belang groter wordt geacht. Ook neemt in dat geval procentueel de invloed van de relatie toe en wordt het effect op de plaatsing als positiever ervaren. Omgekeerd is dat niet altijd het geval. Wanneer een relatie geen of weinig invloed heeft op een plaatsing wil dat niet zeggen dat de kwaliteit van de relatie niet goed is. Wel is het zo dat men de relatie minder belangrijk vindt.

Uit de gegevens kunnen we de conclusie trekken dat het investeren in de kwaliteit van de relaties een positieve uitwerking heeft op de pleegzorgplaatsingen. Het inzicht dat een relatie van groot belang of noodzakelijk is voor het welslagen van een pleegzorgplaatsing, draagt er vervolgens toe bij om in een duurzame kwalitatieve relatie te willen investeren. Verbeteren van pleegzorg wordt dan: het vergroten van inzicht bij alle betrokkenen van het belang van de relaties.

De uitkomsten van vraag 2 zouden vanzelfsprekend meer betekenis krijgen wanneer ze vergeleken zouden kunnen worden met cijfers van eerdere of andere onderzoeken die er zijn op dit gebied. Zover ons bekend zijn er echter nog geen andere cijfers bekend over de relaties tussen betrokkenen in pleegzorg. Het Landelijk Pleegzorg Panel kan hierin misschien een voortrekkersrol vervullen.

De resultaten van deze tweede panelvraag roepen weer nieuwe vragen op. Zeker met betrekking tot de effecten van pleegzorgrelaties zijn nieuwe vragen ontstaan. Deze zullen in het panel zeker nog terugkomen.

Team Landelijk Pleegzorg Panel

september 2009

Bijlage 1 bij resultaten vraag 2, Landelijk Pleegzorg Panel

Resultaten per type vraag

A) Aantal relaties opgegeven door respondenten

Relatie tussen:	Pleegouders (49)	Pleegzorgwerkers (5)	Overig (8)	Totaal aantal	Procentueel
Ouders van pleegkind	46	5	3	53 van 62	87%
Pleegkind	49	5	4	58 van 62	94%
Pleegouders	-	5	3	8 van 13	62%
Eigen kind pleegouders	29	5	2	36 van 61	59%
Pleegzorgwerkers	48	-	6	54 van 57	95%
(Gezins)voogd/casemanager BJz	44	5	4	53 van 61	87%
Totaal	216	25	21	261	

In totaal worden door de respondenten 261 relaties binnen pleegzorg aangegeven op een mogelijk totaal van 318. Het laagste percentage is 59% van de respondenten hebben een relatie met de eigen kinderen van pleegouders. 94% geeft aan een relatie te hebben met de pleegkinderen.

B) Het belang van de pleegzorgrelaties volgens respondenten

Betekenis van de letters: N = noodzakelijk, B = belangrijk, O = onbelangrijk

Betreft relatie met	Pleegouders			Werkers			Overig			totaal		
	N	B	O	N	B	O	N	B	O	N	B	O
Ouders	7	34	4	1	4	0	1	1	1	17%	74%	9%
Pleegkinderen	24	23	1	0	3	2	1	4	0	44%	53%	5%
Pleegouders	-	-	-	3	1	1	2	0	1	62,5%	13%	25%
Eigen kinderen van pleegouders	15	14	0	0	1	4	0	1	1	42%	44%	17%
Pleegzorgwerkers	13	29	5	-	2	-	3	2	1	30%	61%	11%
Voogd/casemanager	10	28	6	2	3	0	1	2	1	25%	62%	13%
Totaal										32%	57%	11%

C) Kwaliteit van de pleegzorgrelaties volgens respondenten

Betekenis van de letters: GZG = Goed tot Zeer Goed, W = Wisselend, NG = Niet Goed

Betreft relatie met	Pleegouders			Werkers			Overig			Totaal		
	GZG	W	NG	GZG	W	NG	GZG	W	NG	GZG	W	NG
Ouders	32	12	1	1	4	0	1	2	0	64%	34%	2%
Pleegkinderen	41	7	0	3	2	0	3	1	0	81%	17%	0%
Pleegouders	-	-	-	4	0	0	3	0	0	88%	0%	0%
Eigen kinderen van pleegouders	25	1	0	2	2	0	1	1	0	78%	11%	0%
Pleegzorgwerkers	36	11	1	-	-	-	6	0	0	78%	20%	2%
Voogd/casemanager	24	15	4	5	0	0	3	1	0	60%	31%	8%
Totaal										73%	23%	2%

D) Invloed van pleegzorgrelaties op de pleegzorgplaatsing volgens respondenten

Betekenis van de letters: G = Groot, K = Klein, GI = Geen Invloed

Betreft relatie met	Pleegouders			Werkers			Overig			totaal		
	G	K	GI	G	K	GI	G	K	GI	G	K	GI
Ouders	29	10	6	2	2	0	0	2	1	59%	26%	13%
Pleegkinderen	43	3	2	4	1	0	4	0	0	88%	7%	0%
Pleegouders	-	-	-	4	1	0	2	0	1	75%	13%	12%
Eigen kinderen van pleegouders	26	3	2	0	5	0	0	1	1	72%	25%	8%
Pleegzorgwerkers	31	13	4	-	-	-	5	1	0	67%	26%	7%
Voogd/casemanager	30	9	5	3	1	0	0	4	0	62%	26%	9%
Totaal										68%	23%	8%

E) Effect van pleegzorgrelaties op de pleegzorgplaatsing volgens respondenten

Betekenis van de letters: P = Positief, W = Wisselend, N = Negatief, G = Geen Invloed

Betreft relatie met	Pleegouders				Werkers				Overig				totaal			
	P	W	N	G	P	W	N	G	P	W	N	G	P	W	N	G
Ouders	15	20	5	5	2	3	0	0	1	1	0	1	34%	45%	9%	11%
Pleegouders	-	-	-	-	4	1	0	0	3	0	0	0	88%	12%	0%	0%
Eigen kinderen van pleegouders	18	8	0	3	2	2	0	1	0	1	0	1	56%	31%	0%	13%
Pleegzorgwerkers	22	18	0	7	-	-	-	-	5	1	0	0	50%	35%	0%	13%
Voogd/casemanager	14	25	2	4	1	4		0	2	2	0	0	32%	58%	4%	8%
Totaal													43%	42%	3%	11%

Bijlage 2 bij resultaten vraag 2, Landelijk Pleegzorg Panel

Vergelijk tussen type vragen

A) Relaties tussen het belang dat aan de relaties wordt toegekend en de overige ondervraagde aspecten

Respondenten hebben 261 keer aangegeven een relatie te hebben met een van de gevraagde pleegzorgcategoriën.

Het belang van de relaties		
de relatie is noodzakelijk, zonder deze relatie is de plaatsing niet mogelijk	84	32%
de relatie is belangrijk	149	57%
de relatie is niet erg belangrijk	24	9%
de relatie is onbelangrijk	4	2%
Totaal	261	

Noot: de gegevens onder "belang", "invloed" en "kwaliteit" zijn weergegeven in percentages. De gegevens van "effect" zijn weergegeven in aantallen. Dit komt omdat het effect van de relatie met de pleegkinderen niet als vraag is opgenomen. De aantallen antwoorden zijn daarom in het grote geheel niet meer duidelijk in percentages weer te geven.

Respondenten vinden relatie noodzakelijk: 84					
Invloed	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Groot	87	Positief	35	Zeer goed	31
Klein	10	Wisselend	22	Goed	35
Geen invloed	2	Negatief	0	Wisselend	14
		Geen effect	0	Vaak niet goed	1

Respondenten vinden relatie belangrijk: 149					
Invloed	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Groot	68	Positief	49	Zeer goed	20
Klein	23	Wisselend	54	Goed	54
Geen invloed	7	Negatief	7	Wisselend	21
		Geen effect	9	Vaak niet goed	3

Respondenten vinden relatie niet erg belangrijk: 24					
Invloed	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Groot	17	Positief	5	Zeer goed	4
Klein	54	Wisselend	7	Goed	46
Geen invloed	29	Negatief	0	Wisselend	50
		Geen effect	9	Vaak niet goed	0

Respondenten vinden relatie onbelangrijk: 4					
Invloed	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Groot	0	Positief	0	Zeer goed	0
Klein	100	Wisselend	2	Goed	50
Geen invloed	0	Negatief	0	Wisselend	25
		Geen effect	2	Vaak niet goed	0
				Zelden goed	25

B) Relaties tussen de kwaliteit van de relaties en de overige ondervraagde aspecten.

Respondenten hebben 255 keer aangegeven welke kwaliteit de relatie heeft met een van de gevraagde pleegzorgrelaties.

De kwaliteit van de relaties		
Zeer goed	62	24%
Doorgaans Goed	128	50%
Wisselend	59	23%
Vaak niet goed	6	2%
Zelden goed	1	0,4%
Totaal	255	

Respondenten vinden kwaliteit van de relatie zeer goed: 62					
Belang	%	Invloed	%	Effect	aantal
Noodzakelijk	50	Groot	85	Positief	34
Belangrijk	49	Klein	10	Wisselend	8
Niet erg belangrijk	1	Geen invloed	5	Negatief	0
Onbelangrijk				Geen effect	2

Respondenten vinden kwaliteit van de relatie doorgaans goed: 128					
Belang	%	Invloed	%	Effect	aantal
Noodzakelijk	27	Groot	68	Positief	47
Belangrijk	63	Klein	21	Wisselend	41
Niet erg belangrijk	9	Geen invloed	9	Negatief	3
Onbelangrijk	1			Geen effect	7

Respondenten vinden kwaliteit van de relatie wisselend: 59					
Belang	%	Invloed	%	Effect	aantal
Noodzakelijk	24	Groot	51	Positief	6
Belangrijk	54	Klein	37	Wisselend	31
Niet erg belangrijk	12	Geen invloed	10	Negatief	2
Onbelangrijk	2			Geen effect	10

Respondenten vinden kwaliteit van de relatie vaak niet goed: 5					
Belang	%	Invloed	%	Effect	aantal
Noodzakelijk	20	Groot	80	Positief	0
Belangrijk	80	Klein	0	Wisselend	3
Niet erg belangrijk	0	Geen invloed	20	Negatief	2
Onbelangrijk				Geen effect	0

Respondenten vinden kwaliteit van de relatie zelden goed: 1					
Belang	%	Invloed	%	Effect	aantal
Noodzakelijk	0	Groot	0	Positief	0
Belangrijk	0	Klein	100	Wisselend	0
Niet erg belangrijk	0	Geen invloed	0	Negatief	0
Onbelangrijk	100			Geen effect	1

C) Relaties tussen het effect van de relatie op de pleegzorgplaatsing en de overige aspecten

Respondenten hebben 205 keer aangegeven welk effect de relatie heeft op de pleegzorgplaatsing.

Het effect op de plaatsing		
Voornamelijk positief	89	43%
Wisselend	86	42%
Voornamelijk negatief	7	3%
Geen effect	23	11%
Totaal	205	

Respondenten vinden effect op de plaatsing voornamelijk positief: 89					
Belang	%	Invloed	%	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	39	Groot	70	Zeer goed	37
Belangrijk	55	Klein	26	Goed	53
Niet erg belangrijk	6	Geen invloed	4	Wisselend	7
Onbelangrijk	0			Vaak niet goed	0

Respondenten vinden effect op de plaatsing wisselend: 86					
Belang	%	Invloed	%	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	26	Groot	69	Zeer goed	9
Belangrijk	63	Klein	22	Goed	48
Niet erg belangrijk	8	Geen invloed	6	Wisselend	36
Onbelangrijk	2			Vaak niet goed	3

Respondenten vinden effect op de plaatsing voornamelijk negatief: 7					
Belang	%	Invloed	%	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	0	Groot	100	Zeer goed	0
Belangrijk	100	Klein	0	Goed	42
Niet erg belangrijk	0	Geen invloed	0	Wisselend	29
Onbelangrijk	0			Vaak niet goed	29

Respondenten vinden dat relatie geen effect op de plaatsing heeft: 23					
Belang	%	Invloed	%	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	0	Groot	4	Zeer goed	9
Belangrijk	39	Klein	48	Goed	30
Niet erg belangrijk	39	Geen invloed	48	Wisselend	43
Onbelangrijk	9			Zelden goed	4

D) Relaties tussen de invloed van de relaties op de pleegzorgplaatsing en de overige ondervraagde aspecten.

Respondenten hebben 263 keer aangegeven welke invloed een relatie heeft op de pleegzorgplaatsing.

De invloed van een relatie op een plaatsing		
Groot	180	68%
Klein	61	23%
Geen invloed	22	8%
Totaal	263	

Respondenten vinden de invloed op de plaatsing groot: 180					
Belang	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	41	Positief	62	Zeer goed	29
Belangrijk	56	Wisselend	59	Goed	48
Niet erg belangrijk	2	Negatief	7	Wisselend	17
Onbelangrijk	0	Geen effect	1	Vaak niet goed	4

Respondenten vinden de invloed op de plaatsing klein: 61					
Belang	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	13	Positief	23	Zeer goed	10
Belangrijk	56	Wisselend	19	Goed	46
Niet erg belangrijk	21	Negatief	0	Wisselend	36
Onbelangrijk	5	Geen effect	11	zelden goed	2

Respondenten vinden dat de relatie geen invloed heeft op de plaatsing: 22					
Belang	%	Effect	aantal	Kwaliteit	%
Noodzakelijk	9	Positief	4	Zeer goed	14
Belangrijk	50	Wisselend	5	Goed	50
Niet erg belangrijk	32	Negatief	0	Wisselend	27
Onbelangrijk	5	Geen effect	11	Vaak niet goed	5